

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: Küreselleşme Yine Büyük Hayal Kırıklığı: Trump Döneminde Küreselleşme Karşıtlığı

Trump'ın açık ekonomisi

Trump'ın kötü ekonomi yönetimi ve doların değerini düşürme girişimlerine ve FED'in faiz oranlarını indirmesine rağmen, başkanın politikaları Amerikan Doları'nın güçlü kalmasına yol açarak ihracatın hevesini kırıp ithalatı teşvik etmektedir.

ABD Başkanı Donald Trump tarafından biçimlendirilen ve ardı ardına şoklar yaşadığımız yeni dünyada, gökten yağan bombalar gibi maruz kaldığımız olayların sonuçlarını tam olarak düşünecek zaman hiç olmuyor. Temmuz ayının sonlarında, Amerikan Merkez Bankası (FED) kurulu Büyük Resesyonu takip eden on yıl süresince ultra düşük oranlar sonrasında faiz oranlarını daha normal seviyelere döndürme politikasını geri getirdi. ABD'de 24 saat içinde iki tane daha silahlı toplu saldırının gerçekleşmesiyle bu yıl için saldırılarda ölen sayısı 255'e çıktı bu da günde bir kişiden fazlası anlamına geliyor. Ve Trump'ın tweet'ine göre Çin ile "iyi ve kazanması kolay" bir ticaret savaşı yeni ve daha tehlikeli bir aşamaya girerek piyasaları sarstı ve yeni bir soğuk savaş tehdidi ortaya koydu.

Bir açıdan bakıldığında, FED'in bu hareketinin önemi azdı: 25-baz puanlık bir değişikliğin etkisi az olacaktır. FED'in faiz oranlarında zamanı dikkatli şekilde ayarlanmış değişiklikler ile ekonomiye ince ayar yapması fikri, bu fikir FED'i takip edenlere eğlence ve ekonomi gazetecilerine iş sağlasa da uzun süre önce geçerliliğini kaybetmişti. 2008-2009 yıllarında faiz oranını yüzde 5,25'den neredeyse sıfıra düşürmenin ekonomi üzerinde çok az etkisi olduysa, oranları 0,25 puan düşürmenin neden gözlemlenebilir bir etkisi olacağını düşünelim ki?

Ekonomiyi ne zayıflatabilir?

Büyük şirketler hala nakit zengini. Bu şirketlerin yatırım yapmalarına engel olan likidite olmaması değil.

Uzun yıllar önce John Maynard Keynes para politikalarında ani bir sıkılaşma ve kredi mevcudiyetini kısıtlama ekonomiyi yavaşlatırken, ekonomi zayıfken gevşetme politikalarının etkilerinin minimum olabileceğini kabul etmiştir. Avrupa'nın öğrendiği üzere parasal genişleme gibi yeni enstrümanlar kullanmanın bile az etkisi olabilir. Aslında, çeşitli ülkeler tarafından denenen negatif faiz oranları banka bilançoları ve dolayısıyla krediler üzerinde olumsuz etkilerinin sonucu olarak aksine ekonomiyi zayıflatabilir.

Daha düşük faiz oranları daha düşük döviz kurlarına yol açar. Aslında bugün FED politikasının ana çalışma yöntemi bu olabilir. Ancak Trump yönetiminin sürekli olarak Çin'i eleştirdiği "rekabetçi devalüasyon" değil miydi? Ve bunu,

Amerikan ekonomisinin "çok iyi" olması gerekiyordu. Yüzde 3,7'lik işsizlik oranı ve yüzde 3,1'lik ilk çeyrek büyüme oranını gelişmiş ülkelerin kiskanması gerekirdi. Ancak yüzeyi geçip biraz derine indiğimizde, endişe edecek çok şey var.

tahmin edildiği üzere, başka ülkelerin döviz kuru oranlarını düşürmelerinin takip etmesi döviz kuru oranı etkisiyle Amerikan ekonomisine yönelik herhangi bir faydanın kısa süreli olacağını önermektedir. Daha ironik olan ise Çin'in kur oranlarında yakın tarihli düşüşün, yeni Amerikan korumacılık akımı nedeniyle ve Çin'in döviz kuru oranlarına müdahale etmeyi bırakması, yani desteklemeyi durdurmasıyla ortaya çıkmış olmasıdır.

Ancak bir başka seviyede FED'in hareketi çok şey söylüyordu.

Endişe edecek çok şey var

Amerikan ekonomisinin "çok iyi" olması gerekiyordu. Yüzde 3,7'lik işsizlik oranı ve yüzde 3,1'lik ilk çeyrek büyüme oranını gelişmiş ülkelerin kiskanması gerekirdi. Ancak yüzeyi geçip biraz derine indiğimizde, endişe edecek çok şey vardı. İkinci çeyrek büyümesi yüzde 2,1'e düştü. Temmuz ayında ortalama çalışma saati 2011 yılından bu yana en düşük seviyesine indi. Gerçek ücretler on yıl önceki Büyük Resesyon dönemindekinden ancak çok az yüksektir. GSYİH yüzdesi olarak gerçek yatırım, yatırım harcamalarını teşvik etmesi amaçlanan ancak bunun yerine büyük oranda hisse geri satın alımları için kullanılan vergi indirimine rağmen, 1990'lardaki seviyelerin çok altındadır.

Son üç yıldaki üç büyük mali teşvik ile Amerika tam bir patlama yaşıyor olmalıydı. Aslen milyarderlere ve büyük şirketlere faydası dokunan 2017 vergi indirimi on yıllık bütçe açığına yaklaşık 1,5- 2 trilyon USD ekledi. İki yıl zarfında harcamalarda neredeyse 300 milyar USD'lik bir artış 2018'de hükümetin kapanmasını önledi. Ve Temmuz ayının sonunda bir başka kapanmadan kaçınmak için yapılan yeni bir anlaşma 320 milyar USD'lik yeni bir harcama ekledi. İyi zamanlarda Amerikan ekonomisinin çalışmasını sağlamak için trilyon dolarlık yıllık bütçe açığı gerekiyorsa, işler bu kadar toz pembe olmadığında bu rakam ne olacaktır?

Gelirleri on yıllardır sabit kalan veya kötüleşen Amerikalıların çoğu için Amerikan ekonomisi işe yaramıyor.

Bu olumsuz trendler azalan ortalama yaşam süresinde kendini gösteriyor. Trump'ın vergi yasası çürüten alt yapı problemini şiddetlendirerek, daha ilerici eyaletlerin eğitimi destekleme becerilerini zayıflatarak, ilave milyonlarca kişiyi sağlık sigortasından yoksun bırakarak ve tam uygulandığında orta gelirli Amerikalıların vergilerinde artışa yol açıp durumlarını kötüleştirerek işleri daha kötü hale getirdi.

Sadece Trump'ın başkanlığının değil önceki Cumhuriyetçi yönetimlerinin de alamet-i farikası olan en alttan üstte yeniden dağıtım toplam talebi azaltır çünkü en üstte olanlar altta olanları kıyasla gelirlerinin daha küçük bir kısmını harcar.

Trump'ın kötü ekonomi yönetimi

Bu durum, büyük şirketlere ve milyarderlere yapılacak çok büyük teşvikler ile bile dengelenemeyecek şekilde ekonomiyi zayıflatmaktadır. Ve ABD yurt içi tasarruflar ile yatırım arasındaki aralığı finanse etmek üzere ülkeye sermaye getirmek zorunda kaldığı için Trump'ın muazzam bütçe açıkları, Obama döneminde olandan çok daha büyük ticaret açıklarına yol açtı.

Trump ticaret açığını aşıya çekmeye söz verdi ancak ekonomi konusundaki son derece zayıf bilgisi nedeniyle, birçok ekonomi uzmanının tahmin ettiği üzere açığın artmasına yol açtı. Trump'ın kötü ekonomi yönetimi ve doların değerini düşürme girişimlerine ve FED'in faiz oranlarını indirmesine rağmen, başkanın politikaları Amerikan Doları'nın güçlü kalmasına yol açarak ihracatın hevesini kırıp ithalatı teşvik etmektedir. Ekonomi uzmanları ticaret anlaşmalarının Amerika'nın alım yaptığı ve satış yaptığı ülkelerin hangileri olacağını etkileyebileceğini ancak genel açığın boyutuna etki etmeyeceğini Trump'a defalarca anlatmaya çalıştılar.

Döviz kurlarından silah kontrolüne kadar birçok başka alanda olduğu üzere burada Trump inanmak istediğine inanarak en azından bunun bedelini ödeyebilecek olanlara bu yükü bırakıyor.